

اگرچه در بیان شرایط حاکم کمتر مقوله‌ای اخلاقی را ذکر می‌کنند اما در نقش بنیادین آنها تردیدی وجود ندارد پایه‌ترین فضیلت‌های اخلاقی برای حاکم صداقت و برابری خواهی می‌باشند که کانون اعتماد افراد جامعه به یکدیگر و مبنای استواری حیات اجتماعی اجتماع هستند و همچنین برابری که ارزش‌های حاکم بر پایه آن قرار می‌گیرد این دو ویژگی اخیر اخلاقی در زندگی علی علیه السلام برجستگی انکار ناپذیر داشته‌اند او در جریان شورای شش نفره خلیفه دوم یکی از دو نفری بود که می‌توانست به خلافت مسلمانان دست یابد و کافی بود تا بر اساس کتاب خدا و سنت پیامبر و سیره دو خلیفه پیشین به پیشنهاد عبدالرحمان بن عوف به تن دهند اما او صادقانه پیش آمد و مشی حکومت‌گری خویش را بر مبنای قرآن و سنت و فهم خویش عنوان کرد و بدین سبب از حاکمیت باز ماند

واقعه غدیر از مهم‌ترین وقایع تاریخ اسلام است که در آن پیامبر اسلام (ص) هنگام بازگشت از حجه الوداع در ۱۸ ذی‌الحجه سال دهم قمری در غدیر خم، امام علی (ع) را جانشین خود معرفی کرد. حاضران در آن واقعه که بزرگان صحابه نیز در میان‌شان بودند، با امام علی (ع) بیعت کردند.

این معرفی بنا به دستور خدا در آیه تبلیغ بود. این آیه به پیامبر (ص) دستور می‌داد آنچه خداوند بر او نازل کرده، ابلاغ کند و اگر این کار را نکنند، رسالتش را انجام نداده است. پس از واقعه غدیر آیه اکمال نازل شد که می‌گفت: امروز دین شما را کامل نمودم و نعمت خود را بر شما تمام کردم و دین اسلام را برای شما پسندیدم.

امامان به حدیث غدیر استناد کرده‌اند و شاعران بسیاری از دوران امام علی (ع) درباره آن شعر سروده‌اند. از مهم‌ترین آثار درباره این واقعه، کتاب الغدیر از علامه امینی است. پیامبر (ص) و دیگر معصومان این روز را عید خوانده‌اند و مسلمانان، به‌ویژه شیعیان این روز را جشن می‌گیرند.

رهیافت تمدنی غدیر

امروزه با وجود روشهای نوین زندگی و نظریات متفاوت با وجود رویکردهای سیاسی مقبول یافته به اسم تمدن نوین شاید این سوال در ذهن برخی پیش آید که :

اقدام پیامبر چگونه با آزادی و اراده گری مردم و اختیار آنان در طراحی سرنوشت خویش و نیز با عقلانیت سازگاری دارد و اساساً چنین اقدامی در تراز تمدنی چگونه ارزیابی میشود؟

گذشته از اسناد و مدارک و استدلالهای متفاوت و شخصیت بی بدیل پیامبر برای یافتن پاسخ خود به سه شاخص تمدنی موثر در ایجاد خود انسجامی و استقلال رای جامعه اسلامی، مراجعه خواهیم کرد.

۱. تامین نیازهای اساسی انسانی

تامین نیازهای اساسی انسان در حیطه حیات اجتماعی شاخص تمدن می باشد که متناسب با تغییر جامعه و پیدایی نیازهای نوین باید به روز رسانی شود از طرفی اساساً این انتظار که موسس تمدن دینی باید برای سعادت آن جامعه دغدغه داشته باشد توقعی به جاست از این رو پیامبر به حکم ضرورت تمدنی به معرفی پیشوای سیاسی کشیده شد طبعاً این فرد باید

نظر شایستگی های فردی و خصوصیات اخلاقی و نیز دانش و آگاهی با محیط اجتماعی تناسب داشته باشد تا بتواند از یک سو درک درستی از نیازها داشته باشد و از دیگر سو بتواند برای رفع آنها اقدام نمایند گذر تاریخ نه به عنوان یک سرگذشت یک قوم یا داستان بلکه به عنوان گواهی موثق با شاهدان مختلف ثابت کرد که علی علیه السلام میتواند چنین کند از احترام به آراء مردم حتی زمانی که از حق مشروع او را محروم کردند تا زمانی که در دوران حکومتش همه از نعمت مسکن و بر خورد به عدل و... بهره مند بودند.

۲. کرامت انسانی

کرامت انسانی دیگر شاخص تمدن است که در پرتو فضیلت خواهی دین اسلام توجه آدمی را به خود معطوف می دارد نگاه به انسان به عنوان موجودی دارای ارزش ذاتی و تلاش برای تقویت آن و ایجاد زمینه های شکوفایی و پیشرفت او وظیفه اصلی رهبر است جایگزین و تدام بخش مسیر یک رهبر باید از یک طرف به خداوند و فرهنگ و مبادی اسلام ایمان کامل داشته باشد و از طرفی دیگر هیچگونه انعطافی نسبت به عوامل آسیب رساننده به این ارزشها نداشته باشد و از این روست که صادقترین گواه عالم در خصوص او گفته است؛ اگر به علی روی کنید او را هدایت کرد استوار می یابید که شما را به راه مستقیم پیش میبرد.

اداره جامعه بر اساس حکمت و دانایی

اداره جامعه بر اساس حکمت و دانایی به طور طبیعی به توسعه آگاهی و معرفت در جامعه می انجامد دیگر شاخص تمدن است و از جمله وظایف حاکم جامعه بشمار میرود اما به علاوه آگاه سازی مردم و دور سازی آنان از جهل و گمراهی چنان که پیامبران برای آن برانگیخته شده بودند او داناترین فرد جامعه اسلامی پس از پیامبر بود سعید بن مسیب میگوید هیچکس در میان اصحاب پیامبر نبود که بگوید؛ از من بپرسید